

Trawsryweddol

Canllaw Ymarferol

2020

Cwasanaeth Tân ac Achub
De Cymru

South Wales
Fire and Rescue Service

CODI YMWHYBYDDIAETH - LLEIHAU PERYGL

Trawsryweddol

Canllaw Ymarferol 2020

Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru

V3.0 Hydref 2020

Cynnwys

Cyflwyniad	5
Y Gwahaniaeth rhwng ‘Rhyw’ a ‘Rhywedd’	5
Diffiniad.....	5
Ein Hymrwymiad.....	6
Fframwaith Cyfreithiol.....	7
Cyflogaeth	7
Polisiau a Gweithdrefnau	8
Recriwtio a Chyfweliadau	8
Y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (SCT gynt)	
Newid drwy ddilyn llwybr meddygol.....	10
Cynllun gofal cyfnod trawsnewid	11
Absenoldeb o’r gwaith – salwch	11
Absenoldeb o’r gwaith - gwyliau blynyddol.....	12
Cyfrinachedd	12
Defnyddio cyfleusterau	12
Gwisg.....	13
Cadw Cofnodion	13
Mynediad at wybodaeth.....	14
Sylwadau i gloi.....	14
Darllen Pellach	14
Atodiad 1: Rhestr Termau.....	16
Atodiad 2: Crynodeb o’r Ddeddfwriaeth.....	18
Atodiad 3: Cefnogaeth	20
Atodiad 4: Canllaw a Thempled Cynllun Gofal.....	21

Cyflwyniad

Mae'r canllaw hwn yn rhoi gwybodaeth ynghylch hawliau pobl drawsryweddol (Traws) ac yn awgrymu arfer da i Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru fel cyflogwr a darparwr gwasanaethau.

Nid rhywbeth newydd yw amrywiad rhywedd. Mae pobl draws yn adnabyddadwy ar hyd hanes ac maen nhw'n ymddangos ym mhob diwylliant.

Mae'r term 'Traws' yn cwmpasu nid dim ond y rhai hynny sy'n ymgymryd â llawdriniaethau meddygol i newid eu rhywedd ymddangosiadol, ond hefyd, cynhwysa'r rhai hynny sy'n dymuno adnabod eu hunain fel pobl drawsrywiol heb unrhyw ddymuniad i ddilyn y llwybr meddygol.

O fis Fedi 2020 ymlaen, mae Trawsrywiol hefyd yn cynnwys pobl Anneuaidd o ran amddiffyniadau o fewn Deddf Gydraddoldeb (2010), ac mae'n cael ei gynnwys yn awtomatig dan ymbarèl Traws yn y canllaw hwn.

Y Gwahaniaeth rhwng 'Rhyw' a 'Rhywedd'

Selir rhyw a neilltuwyd ar gyfer unigolyn ar fioleg - y cyfuniad o gromosomau X ac Y a'r amlygiad ymddangosiadol corfforol ohonynt, sy'n arwain at aseinio 'merch' neu 'fachgen' pan y'i genir.

Mae rhai pobl yn cael eu geni gydag amrywiant o ran X ac Y, a chyfeirir atynt yn feddygol gan y term 'rhyngrywiol'.

Saerniaeth gymdeithasol yw rhywedd sy'n cwmpasu terminoleg fel benyw, dyn, benywaidd, gwrywaidd ac ati; ac sy'n arwain at

frawddegau fel “dyw merched ddim yn gallu cyflawni DIY” a “dyw bechgyn ddim yn llefain”.

Trawsryweddol

Ers blynyddoedd, cyfyngwyd Trawsrywedd i fodel a chyflwr meddygol yn unig (Dysfforia Rhywedd). Ystyriwyd y gellid ei ‘drwsio’ drwy newidiadau llawfeddygaeth a hormonau yn unig. Mae’r broses yn hirfaith ac o ganlyniad, mae gan y gymuned Draws un o’r cyfraddau uchaf o ran hunanladdiad ac ymgais at hunanladdiad ill dau.

All bobl Drawsryweddol ddim uniaethu â’r pecyn corfforol cyfansymiol a ddaeth i’w rhan adeg eu genedigaeth; mae’n estron iddynt ac nid ydynt yn perthyn iddo. Bydd ychydig o bobl yn gallu trawsnewid drwy law’r newidiadau llawfeddygaeth a hormonau y soniwyd amdanynt uchod.

Gallai pobl eraill ystyried eu bod yn Anneuaidd gan eu bod yn gweld eu hunain fel y ddau ryw, neu ddim un ohonynt, neu gyfuniad sy’n gweddu’u delwedd hwy o’u hunain; ac nid oes ganddynt unrhyw fwriad i amnewid drwy ddilyn llwybr meddygol.

Hefyd, mae tuedd cynyddol i fabwysiadu’r model cymdeithasol (yn debyg i’r hyn a ddigwyddodd ag Anabledd), lle y cydnabyddir mai cymdeithas, yn hytrach nag unigolion sy’n creu rhwystrau.

Ein Hymrwymiad

Mae gofal a pharch yn dechrau gyda gwerthfawrogi fod pob un person yn unigolyn. Mae GTADC yn credu yng ngwerth ei holl staff, ac fel rhan o’n hymrwymiad, rydym yn parhau i ddatblygu agwedd gadarnhaol i gydraddoldeb pobl Drawsryweddol.

Bwriadwn ganiatáu pobl i gyfranogi'n llwyr a chydodd yn holl waith ein sefydliad. Mae parchu, cefnogi a rhoi gwerth i bob gweithiwr yn allweddol wrth atynnu a chadw'r bobl orau yn ogystal â'n galluogi ni, fel gwasanaeth cyhoeddus, i fod yn ymatebol ym mhob ardal o'n cymuned.

Ni all unrhyw wasanaeth fforddio'r moethusrwydd o wrthod pobl neu ganiatáu iddynt gael eu gorfodi o'u swyddi cyfredol ar sail anwybodaeth a rhagfarn. Nid yn unig mae gwahaniaethu tuag at bobl drawsryweddol yn anghyfreithlon, mae'n gwastraffu talentau a bywydau ac fe'i hystyrir yn annerbyniol o fewn GTADC.

Fframwaith Cyfreithiol

Gwarchodir pobl sy'n ystyried eu hunain yn drawsryweddol o dan amryfal agweddau clir o ddeddfwriaeth gan gynnwys:

- Deddf Cydnabod Rhywedd 2004
- Deddf Diogelu Data 1998
- Deddf Lloches a Mewnfudo 1996
- Y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (y Swyddfa Cofnodion Troseddol gynt)
- Deddf Cydraddoldeb 2010

Hefyd, ofewn Cymru, diffiniodd Cynulliad Cymru Trawsryweddoliaeth fel maes cydraddoldeb ar wahân o fewn y portffolio Iechyd.

Cyflogi a chadw pobl Drawsryweddol

Yn arferol, cynhwysir y prif rwystrau a all gyflwyno'u hunain wrth recriwtio neu gefnogi staff cyfredol sy'n adnabod eu hunain fel person trawsryweddol o fewn un o'r categorïau canlynol:

- Rhywun sy'n hunan - adnabod fel person trawsryweddol er nad ydynt yn mynegi unrhyw fwriad o ymgymryd ag addasu llawdriniaethol
- recriwtio rhywun sydd eisoes yn ymgymryd â, neu sydd wedi ymgymryd ag ailbennu rhywedd
- yr adeg pan fydd aelod staff cyfredol yn datgelu eu bod yn bwriadu ymgymryd â thrawsnewid ailbennu rhywedd - naill ai gydag ymyrraeth feddygol, neu hebddi.
- hanes rhywedd blaenorol gweithiwr trawsryweddol yn dod yn hysbys i gydweithwyr neu'r cyhoedd (neu'n dod yn destun dyfalu)
- Mae aelod staff cyfredol neu newydd yn 'datgan' eu bod yn anneuaidd.

Polisiâu a gweithdrefnau

Yn yr un fath â phob grŵp sy'n dal i gael ei ymleiddio o ran y strwythur cymdeithasol, mae defnydd clir a chywir o'r broses Asesiad Risg Cydraddoldeb ar ei gyfer yn hanfodol i sicrhau bod yr holl bolisiâu a gweithdrefnau'n cael eu gwirio o ran diogelwch. Mae hyn yn galluogi Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru roi ar waith y sylfeini angenrheidiol i ganiatáu i weithwyr Trawsryweddol presennol a rhai'r dyfodol gael eu trin gyda thegwch a pharch ill dau.

Amlygir hwn ymhellach o fewn polisi Urddas yn y Gweithle yn ogystal â Datganiad Cydraddoldeb ac Amrywiaeth y Gwasanaeth, ac ar ben hynny cynhelir agwedd sy'n gwahardd bwlio ac aflonyddu.

Mae gan staff sy'n cael eu hadnabod yn Draws neu'n Anneuaidd fynediad llawn i fanteision a chymorth y Gwasanaeth fel y nodir

yn ein polisiau, megis: bod yn gyfeillgar i deuluoedd, cyfnod y cyfnewid, iechyd galwedigaethol ac ati.

Recriwtio a chyfweliadau

Nid yw'n ofynnol i unrhyw un sy'n adnabod eu hunan fel person Trawsryweddol ddatgelu hanes eu rhywedd fel amod cyflogaeth, ac i amryw o unigolion, mae hwn yn fater preifat. Os bydd ymgeisydd yn dewis siarad am hanes eu rhywedd, byddai'n anghyfreithlon i ddefnyddio hwn fel rheswm i beidio â chynnig swydd iddynt. Yn ogystal, mae'n anghyfreithlon i wrthod rhywun am beidio â datgelu hanes eu rhywedd, neu am ei ddatgelu ar adeg yn hwyrach.

Mae'n debygol bydd aelod staff neu ddarpar ymgeisydd sy'n adnabod eu hunain fel person Trawsryweddol wedi profi rhagfarn, aflonyddu ac, o bosib, hyd yn oed trais o ganlyniad i ddatgeliad blaenorol a bydd ganddynt achos da i amau bydd hyn yn digwydd eto.

System CORE

O ganlyniad i ofynion CThEM, rhaid i 'Rhywedd' fod yr un peth ar CORE â'r hyn a ddelir gan y swyddfa dreth; Dim ond os oes gan y person Dystysgrif Adnabod Rhywedd (TAR), y gellir newid manylion treth a phensiwn, neu fel arall rhaid iddo aros yr un fath â'r rhyw naturiol.

Pennir hyn gan Adran Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi ac mae hyn y tu hwnt i reolaeth GTADC. Gall staff nodi 'Hunaniaeth o ran Rhywedd' yn y blwch perthnasol.

(Gellir diwygio dogfennau cyfreithiol eraill megis trwydded gyrru a phasbort).

Ceisiadau datgelu'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (y SCT gynt)

Megis nifer fawr o sefydliadau sector cyhoeddus eraill, mae gwiriad gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (SCT gynt) yn ofynnol i staff newydd.

Mae proses gymeradwy arbennig ar gyfer unrhyw un sy'n Drawsryweddol, ac er bod protocolau llym mewn perthynas â chynnal cyfrinachedd, mae'r broses hon yn dal i sicrhau na ellir cuddio unrhyw hanes troseddol blaenorol.

Gall ymgeiswyr Traws gysylltu â'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd ar: 0151 676 1452, neu ymweld â'u gwefan ar: <https://www.gov.uk/disclosure-and-barring-service-criminal-recordchecks-referrals-and-complaints> i nodi y byddant yn defnyddio'r darpariaethau arbennig.

Ni fydd datgeliadau a ddanfonwyd at y gweithiwr a'r cyflogwr yn datgelu hunaniaeth flaenorol yr ymgeisydd oni bai fod ganddynt drosedd neu rybudd a gofnodwyd o dan yr enw hwnnw mewn cofnodion yr Heddlu.

Os felly, nid oes modd osgoi datgelu'r hunaniaeth flaenorol i'r cyflogwr. Fodd bynnag, dylai polisi'r sefydliad parthed delio â cheisiadau a data STC cynghori staff ar sut i ddelio â'r posibilrwydd hwn mewn modd cyfrifol a sensitif.

Newid Hunaniaeth o ran Rhywedd drwy law'r llwybr meddygol

Os bydd angen i unigolyn ddilyn y broses feddygol ar gyfer llawdriniaeth ailbennu rhywedd, mae'r weithdrefn sy'n rhaid iddo/iddi gyflawni yn hynod gymhleth.

Mae'n ofynnol i'r person fyw'n llawn amser fel aelod o'u rhyw 'newydd' am leiafswm o ddwy flynedd cyn y llawdriniaeth. Yn ystod y cyfnod hwn, newidir hunaniaeth, enw, a chofnodion eraill yr aelod staff yn ffurfiol.

Ar bob adeg, rhaid cynnal cyfrinachedd o fewn y sefydliad ynghylch unrhyw wybodaeth a ddarparwyd gan weithiwr mewn perthynas â'u hunaniaeth o ran rhywedd.

Yn gyntaf, dylai gweithiwr sydd angen newid ei hunaniaeth o ran rhywedd hysbysu rheolwr neu gydweithiwr o'r Adran Adnoddau Dynol, a chytuno ar eu man cyswllt (yn ddelfrydol ei Rheolwr/Reolwr Llinell) a fydd yn rheoli'r trawsnewidiad o safbwynt y sefydliad.

Cynllun gweithredu yn ystod y cyfnod trawsnewid

Dylid cytuno ar gynllun gofal yn gosod sut y delir â'r trawsnewid o fewn y gwaith, gan gynnwys hysbysu cydweithwyr, amserlen apwyntiadau meddygol, dyddiadau'r llawdriniaethau (pan yn hysbys) ac ati.

Mae'n ddefnyddiol cofio fydd gan y person sy'n trawsnewid stôr o wybodaeth a dylid parchu'u harbenigedd personol.

Absenoldeb o'r gwaith - salwch

Bydd person sy'n ymgymryd â gweithrediadau meddygol a llawfeddygol yn ymwneud ag ailbennu rhywedd yn gofyn am beth amser rhydd o'r gwaith i fynychu apwyntiadau, ar gyfer llawdriniaethau, a hefyd yn ystod y camau adfer.

Pan fydd yn ofynnol i'r unigolyn fod yn absennol i gael triniaeth neu lawdriniaeth, yna dylai trefniadau tâl salwch arferol fod yn gymwys. Dylid trin unrhyw absenoldeb rhesymol o ganlyniad i effeithiau triniaeth ar gyfer ailbennu rhywedd fel parhad ac ni ddylid eu hystyried yn gamau ffurfiol o ran presenoldeb anfoddhaol.

Bydd maint unrhyw lawdriniaethau meddygol yn amrywio yn ôl anghenion yr unigolyn. Mae gofyniad cyfreithiol i Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru drin absenoldeb ar gyfer triniaeth ailbennu rhywedd yn yr un modd ag absenoldeb o ganlyniad i salwch.

Yn dibynnu ar oedran, amseriad, a'r math o lawdriniaeth/ymyriadau meddygol dan sylw, gallai fod yn ofynnol o hyd i'r aelod o staff fynychu archwiliadau iechyd a sgrinio sy'n gysylltiedig â'u rhyw a nodwyd ar enedigaeth.

(Gallai pobl BIG hefyd brofi symptomau sy'n debyg i rai'r cyfnewid, a gallant gael cymorth cysylltiedig yn unol â'n polisi ar gyfer cyfnod y cyfnewid).

Er nad yw'n gysylltiedig ag Ailbennu Rhywedd yn benodol, mae arfer gorau yn nodi y bydd gan unrhyw aelod o staff sydd wedi penderfynu/angen cael triniaethau/ llawdriniaethau meddygol cysylltiedig, hefyd yr hawl i gael y cymorth y cyfeirir ato yn y canllaw hwn, ac a gynhwysir mewn polisïau eraill.

Absenoldeb o'r gwaith- gwyliau blynyddol

Lle bynnag fo'n bosib, rhoddir hyblygrwydd i unigolion a fydd efallai angen cymryd gwyliau ar fyr rybudd neu i ad-drefnu oriau gwaith er mwyn mynychu apwyntiadau ychwanegol y tu allan i'r gwaith.

Cyfrinachedd

P'un ai ydy aelod staff yn ymgymryd ag ailbennu meddygol neu os yw'n adnabod ei hun fel person trawsrywiol heb ymyrraeth feddygol, mae gofyniad clir i gynnal cyfrinachedd.

Gall cydweithwyr, y cyhoedd a phartneriaid allanol glywed am y trawsnewidiad ac fel cyflogwr, bydd GTADC yn cynorthwyo a chefnogi'r unigolyn wrth ddelio â hyn pe bai'n codi.

Mae pob un o'n gweithwyr yn broffesiynol a disgwylir iddynt drin eu cydweithiwr sy'n trawsnewid â dyledus barch. Fodd bynnag, pe bai unrhyw fater yn codi, gweithredir polisïau fel Urddas o fewn y Gweithle yn ogystal â'r broses Ddisgyblu, o bosib.

Fel arfer, mae'n arfer da i gyflogwyr gymryd cyfrifoldeb dros hysbysu'r rhai hynny sydd angen gwybod, ond dylid rhoi blaenoriaeth i ddymuniadau'r unigolyn.

Defnyddio'r cyfleusterau

Ar brydiau, gall defnyddio toiledau, ystafelloedd newid a chawodydd fod yn broblem o fewn y gweithle, yn enwedig yn ystod camau cynharaf trawsnewid os bu cydweithwyr yn gyfarwydd â'r gweithiwr yn ei rôl flaenorol. Mae gan y Pencadlys a Phorth Caerdydd ill dau gyfleusterau deurywiol/rhywedd niwtral ar gael, ac mae hyn yn cael ei gyflawni yn y gorsafoedd lle bynnag fo'n bosib.

Y man arferol i gychwyn defnyddio cyfleusterau'r rhyw gyferbyniol fydd y diwrnod bydd y gweithiwr yn cychwyn dod i'r gwaith yn y rôl honno. Nid yw'n dderbyniol mynnu fod person Trawsryweddol yn defnyddio'r un cyfleusterau ag yn flaenorol, neu dŷ bach anabl; efallai bydd gwneud hyn yn cyfri fel gwahaniaethu anghyfreithlon.

Gwisg

Lle bydd cyflogwr yn darparu gwisg, mae rhwymedigaeth gyfreithiol arnynt i ddarparu gwisg newydd sy'n gyson ag unrhyw newid mewn rôl rhywedd. Mae'n hanfodol fod yr unigolyn yn derbyn unrhyw wisg newydd cyn gynted â phosib er mwyn rhoi cynnig iddo/iddi wisgo'r wisg gartref ac ymgyswddo â'i wisgo'n gyfforddus.

Cadw cofnodio

Fel gyda chofnodion unrhyw weithiwr, caiff gwybodaeth a gynhwysir ynddynt ei drin yn gyfrinachol.

Efallai bydd dal rhai cofnodion sy'n adnabod hanes rhywedd person, fel cofnodion absenoldeb oherwydd triniaeth feddygol. I bobl heb Dystysgrif Cydnabod Rhywedd, gall rhai cofnodion (er enghraifft, y rhai hynny sy'n ymwneud â phensiynau ac yswiriant) gynnwys cyfeiriad at eu rhyw fiolegol.

Cyrchu gwybodaeth

Dylid rhoi mynediad i unrhyw gofnodion sy'n dangos y newid enw ac unrhyw fanylion sy'n gysylltiedig â statws trawsryweddol person mewn amlen a seliwyd a dylid cyfyngu hwn i staff sydd 'angen gwybod' am resymau penodol yn unig.

Cyfeiria ‘angen gwybod’ at y rhai hynny sydd yn uniongyrchol ynghlwm â gweinyddu’r broses, er enghraifft y swyddog personél, neu’r person sy’n awdurdodi taliadau i gynllun pensiwn.

Dylid trin tramgwyddau cyfrinachedd mewn modd difrifol a gall ffurfio achos o aflonyddu anghyfreithlon.

Sylwadau i gloi

Daw pob un person â chymysgedd unigryw o sgiliau, talentau a gwerth i Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru sy’n helpu gwneud y sefydliad hwn yn wasanaeth o safon aur.

Gwêl Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru y canllaw hwn fel rhan o’r lluosogiad newidiadau y mae’r sefydliad yn ceisio’n weithredol er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i fod yn gyflogwr a darparwr gwasanaethau Unfed Ganrif ar Hugain

Darllen Pellach

Rhestrir isod dogfennau eraill a all fod yn ddefnyddiol i’w darllen hefyd:

- “Bargeinio dros Hawliau Gweithwyr Trawsryweddol”, Unsain 2008.
- Canllawiau Trawsryweddol - Gwasanaeth Tân Swydd Avon, 2008
- Merched yn Rhwydweithio o fewn y Gwasanaeth Tân- Canllaw Trawsryweddol, 2009
- “Trawsryweddol: Canllaw Ymarferol i’r GIG”, Christine Burns 2008

- “Adolygiad o Ymchwil Trawsrywedol”, Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2009

Os oes gennych unrhyw gwestiynau ynghylch y Canllaw hwn, cysylltwch â'r Uned Amrywiaeth: amrywiaeth@decymru-tan.gov.uk

Atodiad 1:

Geirfa o derminoleg sy'n ymwneud â Thrawsryweddiaeth

Rhywedd Caffaeledig:

Rhywedd newydd person a ailbennwyd eu rhywedd a/neu a gydnabyddir felly'n gyfreithiol. Mae'n bosib i unigolyn drawsnewid yn llwyr heb ymyrraeth lawfeddygol.

Rhyw a nodwyd ar Enedigaeth/ Rhyw Naturiol:

Mae hyn yn seiliedig ar asesiad corfforol adeg geni sy'n arwain at label bachgen neu ferch.

BiW:

Personol sy'n newid, neu sydd wedi newid, rôl rhywedd o fenyw i wryw. Hefyd, fe'i disgrifir fel 'dyn trawsrywedol'.

Dysfforia Rhywedd:

Dysfforia Rhywedd yw'r term meddygol ar gyfer y cyflwr lle mae rhyw penodol yn cael ei aseinio i berson (fel arfer ar enedigaeth ar sail rhyw), ond bod y person yn ystyried eu bod yn perthyn i ryw arall, nad yw'n cydymffurfio â'r rôl rhyw a bennwyd iddynt gan eu cymdeithas berthnasol.

Hunaniaeth/Mynegiant o ran Rhywedd:

O ran y term hwn, mae rhywedd yn ymwneud ag ymddangosiad allanol person; sef labeli megis 'dyn' / 'menyw' yn hytrach na

'benywaidd'/'gwrywaidd' a roddir adeg genedigaeth yn seiliedig ar nodweddion corfforol.

(e.e. Gallai menyw â nodweddion y mae cymdeithas yn credu eu bod yn 'perthyn i ddynton', gael ei galw'n 'Syr' yn aml).

Ailbennu/Trawsnewidiad Rhywedd:

Mae newid rhyw genedigaethol rhywun yn broses gymhleth sy'n cymryd lle dros gyfnod hir o amser. Mae ailbennu rhywedd neu drawsnewid yn cynnwys peth neu bob un o'r addasiadau diwylliannol, cyfreithiol a meddygol canlynol: hysbysu teulu, ffrindiau a/neu weithwyr rhywun; newid enw a/neu ryw ar ddogfennau cyfreithiol; therapi â hormonau; ac o bosib rhyw fath o addasiad i'r frest neu'r organau cenhedlu.

DCRh:

Deddf Cydnabod Rhywedd 2004

TCRh:

Tystysgrif Cydnabod Rhywedd. Dengys Tystysgrif Cydnabod Rhywedd lawn fod person wedi bodloni'r meini prawf ar gyfer cydnabyddiad cyfreithiol o fewn y rhywedd caffaeledig. I bob pwrpas, gwna dderbynnwyd y dystysgrif, y rhyw a restrwyd ar y dystysgrif o'r foment honno ymlaen. Canfyddir y sail gyfreithiol ar gyfer creu Tystysgrif Cydnabod Rhywedd o fewn Deddf Cydnabod Rhywedd 2004.

LI ARh:

Llawdriniaeth ailbennu rhywedd

Y model meddygol o alinio nodweddion corfforol â nodweddion mewnol.

Therapi â hormonau:

Triniaeth lle disodlir yr hormonau sy'n digwydd yn naturiol o fewn cyrff pobl trawsryweddol gan rai o'r rhyw arall. Pwrpas hwn yw creu nodweddion corfforol y rhywedd arall.

Rhyngrywiol:

Y term ffurfiol ar gyfer pobl â chymysgedd biolegol o gromosomau X ac Y nad ydynt wedi'u halinio â'r rhyw a nodwyd ar enedigaeth.

Gall hyn gynnwys llawdriniaeth a/neu feddyginiaeth (yn aml cyn cyrraedd y glasoed ac yn benderfyniad a wneir gan y rhieni), i fwyhau neu ddarostwng nodweddion fel bod y person yn 'troi' yn rhyw penodol. Gallai bod angen llawdriniaeth gywirol ar rai pobl ryngrywiol pan fyddant yn oedolion.

GiF:

Person sy'n newid, neu sydd wedi newid rôl rhywedd o wryw i fenyw. Disgrifir hefyd fel 'benyw trawsryweddol'.

Trawsryweddol:

Term cyffredinol ar gyfer pobl â hunaniaeth rhywedd a/ neu fynegiant rhywedd sy'n wahanol i'w rhyw naturiol. Mae'n bosib y byddant yn dewis ailbennu rhywedd drwy driniaeth â hormonau/ llawdriniaeth, neu beidio. Bydd pobl Drawsrywiol yn defnyddio'r ddau ddull bob yn ail yn aml.

Atodiad 2:

Crynodeb o'r Ddeddfwriaeth

Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae'r Ddeddf yn gofyn bod gan awdurdodau ystyriaeth ar gyfer yr angen i:

- ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon ac aflonyddu
- hyrwyddo cydraddoldeb cyfleoedd

- faethu perthynas dda rhwng gwahanol grwpiau

Mae'r Ddeddf hefyd yn benodol yn gofyn bod cyrff cyhoeddus yn dileu gwahaniaethu anghyfreithlon ac aflonyddu o fewn cyflogaeth a hyfforddiant galwedigaethol i bobl sy'n bwriadu ymgymryd, sydd yn ymgymryd neu sydd wedi ymgymryd ag ailbennu rhywedd.

O fis Medi 2020 ymlaen, mae Anneuaidd yn cael ei gydnabod yn gyfreithiol o dan amddiffynebau 'Ailbennu Rhywedd' (Trawsrywiol) y Ddeddf.

Deddf Cydnabod Rhywedd 2004

Mae'r Ddeddf Cydnabod Rhywedd yn caniatáu i bobl dros ddeunaw oed gael cydnabyddiaeth gyfreithiol lwyr o ran y rhywedd y maent yn ei ddewis ar gyfer byw bob dydd.

Nid pawb fydd yn dilyn y llwybr hwn, achos cymhlethdod, amser, a chostau'r broses ac ati. Prif fanteision DARh yw gallu diwygio manylion treth/pensiwn, cael tystysgrif geni newydd, a 'phriodi' yn eu rhyw ddilys.

Deddf Gwahaniaethu ar sail Rhyw 1975, fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Gwahaniaethu ar sail Rhyw (Ailbennu Rhywedd) 1999

Mae Rheoliadau Gwahaniaethu ar Sail Rhyw (Ailbennu Rhywedd) 1999 yn diwygio Deddf Gwahaniaethu ar sail Rhyw 1975 i'w wneud yn anghyfreithlon i wahaniaethu ar sail ailbennu rhywedd mewn cyflogaeth a hyfforddiant galwedigaethol. Dygir unrhyw hawl o dan y Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Rhyw.

Yn 2005, diwygiwyd y Ddeddf Gwahaniaethu ar Sail Rhyw i wahardd aflonyddu ar sail rhyw ac ar sail ailbennu rhywedd yn ffurfiol.

Diwygiwyd y Ddeddf Gwahaniaethu ar Sail Rhyw ymhellach yn Ebrill 2008 fel bydd cyflogwr bellach yn gwbl gyfrifol os caiff unigolyn ei aflonyddu gan drydydd parti yn ystod ei gyflogaeth mewn amgylchiadau lle bydd y cyflogwr yn ymwybodol fod y person wedi dioddef aflonyddu o'r fath ar ddau achlysur o leiaf (naill ai gan yr un trydydd parti neu gan un gwahanol) ac wedi methu cymryd camau i'w hatal.

Mae nifer o grwpiau cydraddoldeb Trawsryweddol arbenigol yn y DU, gan gynnwys:

Cymdeithas Ymchwilio ac Addysgu i Hunaniaeth Rhywedd (GIRES)
Milverley, The Warren, Ashtead, KT21 2SP
www.gires.org.uk

Press for Change
BM Network, Llundain, WC1N 3XX
www.pfc.org.uk

Atodiad 3: Cefnogaeth sydd ar gael

Rhaglen Cymorth i Weithwyr

Gwasanaeth cwnsela rhad a chyfrinachol 24/7 a ddarparwyd gan Ofal yn Gyntaf nad sy'n gofyn am atgyfeiriad gan reolwr.

Ffôn: 0800 174319

Cwnsela drwy law Atgyfeiriad Rheolwr

Cyfres sefydlog o sesiynau cwnsela wyneb yn wyneb sy'n gofyn am atgyfeiriad gan reolwr. Os nad ydych yn gyfforddus i fynd at reolwr, cysylltwch â Jan Nancarrow o'r Tîm Rheoli Presenoldeb.

Cefnogi Gweithwyr

NID cwnselwyr yw Cefnogwyr Cydweithwyr, ond mae modd iddynt ddarparu cefnogaeth a chyfarwyddyd i arfogi unigolion i ddelio â'u problemau a'u pryderon. Caiff yr holl wybodaeth a ddatgelir ei drin gyda chyfrinachedd llwyr ac ni ddatgelir unrhyw enwau neu fanylion byth heblaw ar gais yr unigolyn sy'n ceisio cymorth.

Templed Cynllun Gofal

Cynllun Gofal yn y Gweithle Trawsryweddol ar gyfer

CYFRINACHOL

EITEM	DYDDIAD	MANYLYN	Y TU HWNT I'R CWMPAS	CAM GWEITHREDU
Apwyntiad meddygol, diwygiadau o fewn y gweithle, cyfarfod diweddarau, lechyd Galwedigaethol, cwnsela, hysbysiad system fewnol ac ati		Y manylion, megis pa fath o apwyntiad meddygol ac unrhyw ddigwyddiadau a drefnwyd ymlaen llaw, megis rhai misol.	Unrhyw elfen sydd y tu hwnt i allu'r Cynllun, e.e. ymatebion cydweithwyr, oedi o ran gwisg newydd, systemau AD yn methu cofrestru manylion newydd ac ati	Pwy fydd yn gwneud beth?: Person, Rheolwr, Meddyg lechyd Galwedigaethol ac ati. Dyddiadau Cytunedig: ar gyfer camau a chyfarfodydd diweddarau

Trawsryweddol: Canllaw Ymarferol 2018 - V 2.0 - Ionawr 2018

I gael rhagor o wybodaeth, neu i drefnu sgwrs gyfrinachol am unrhyw ran o'r Canllaw hwn, cysylltwch â'r Uned Amrywiaeth: amrywiaeth@decymru-tan.gov.uk

Cwasanaeth Tân ac Achub
De Cymru

South Wales
Fire and Rescue Service